

АДЫГЭ

1923-рэ илъэсым
гъэтхалэм
кыщегъэжыгъэу
кыдэклы

№ 133 (23062)

2024-рэ илъэс

МЭФЭКУ

БЭДЗЭОГЪУМ и 25-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИЭП

6 +

тисайт

WWW.ADYGVOICE.RU

тихытыу нэклубгъохэр

МАКЪ

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Апэрэ клэчыгъу

«Фышт»

изыфэгъэхьа-
зырын

Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычлэт унэм сэнау-щыгъэ зыхэлъ ныбжьыкълэхэм яслетэу «Фышт» зыфилорэм изыфэгъэхьазырынрэ изэхэ-щэнрэ афэгъэхьыгъэ зэхэ-сыгъо зэхэщэкло комитетым щырилагъ.

Адыгэ Республикэм и Правительствэ зычлэт унэм сэнау-щыгъэ зыхэлъ ныбжьыкълэхэм яслетэу «Фышт» зыфилорэм изыфэгъэхьазырынрэ изэхэ-щэнрэ афэгъэхьыгъэ зэхэ-сыгъо зэхэщэкло комитетым щырилагъ. Шышхъалум и 16-м кыщыу-благъэу и 18-м нэс республикэм икыушхъалъэ чыплэ ар щыклошт. АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат пшэрыл кызэрэфишлы-гъэм тетэу лфотхъабзэр зери-щагъ Адыгэ Республикэм ими-нистрэхэм я Кабинет и Тхьа-матэ игуадзэу – АР-м финан-схэмклэ иминистрэу Виктор Орловым.

Мы лфотхъабзэм хэлэжыгъэх АР-м и Лышхъэрэ мини-стрэхэм я Кабинетрэ я Адми-нистрация ипашэу Владимир Свеженец, республикэм ими-нистрэхэм я Кабинет хэтхэр, муниципальнэ образованиехэм япашэхэр, Кавказ къэралыгъо чылопс биосфернэ заповедникэу Х.Г. Шапошниковым ыцлэклэ щытым ипашэхэр, зеклоным епхыгъэ организациехэм ялы-клохэр, АКЪУ-м ыкли МКЪТУ-м яректорхэр, Роспотребнадзорым, АР-м хэгъэгу клоцл лфотхэмклэ и Министерствэ, Урысыем и МЧС и Гъэлорышлалэу Адыгэ Респуб-ликэм щылэм ялофышлэхэр.

(Икълух я 2-рэ нэклуб. ит).

Гъэмафэм имэзитлу пыкыгъ, хырбыдзэу тишъолыр кыщэгъэклэрэм игъо хугъэ, лэклыбым кыращырэм ущымыгугъэу, тичыгу ыгъэшхэклыгъэ ыкли титыгъэ зезыгъэштэгъэ шхыныгъо лэшлур уицыхъэ телъэу зыулплъхъан плъэклышт.

Лэжьынэ Астлан

Кызыкылыкълэ дахэ, уеплъэ-кышхурэп, ауштэу хуным пae икъэгъэклэни уегугъун фae. Зэрэогъум кыхэкыклэ респуб-ликэм ичыгулэжхэм ялофшлэн кыны, ау ялэжыгъэ аужырэ шапхъэхэм адиштэрэ еклопаклэ кыфагъотымэ, чыгур къа-тэжы. Хьатыгъужыкыуае щыц Хьагъур Рэджэб хэклплэ амалы-шоу псы гъоткло клэгъэхьоныр ыгъэпсыгъ. Зыгъо хугъэ хыр-быдзыр апэрэу кыкылачыгъ, Адыгеим ибэдзэрхэм къаты-ральхьагъ.

Шэуджэн районым ичы-гулэжхэм ячаныгъэклэ ящытху арагъало. Техникэклэ зэтэгъэ-псыхьагъэх, аужырэ шапхъэхэм

адиштэрэ тракторэу, комбайнэу къащэфыхэрэм япчъагъэ илъэс къэс хэхъо. Хьагъур Хьалимэ-рэ ыкыоу Рэджэбрэ илъэс 20 хугъэу чыгулэжыныным пылтых. Ахэр гъэ къэс лэжыгъэ бэгъуа-гъэ къахыжыныным фэлажъэх. Коцыр лухажыгъэ, ащ ыуж мыгъэ хырбыдзэу ашлагъэм иапэрэ клэчыгъо рагъэжыагъ.

— Аужырэ илъэсхэм зэрэ-огъум фэшл лэжыгъэу къэт-хыжыырэм бэу кыщэкълэ. Хырбыдзым ищыклэгъэ псыр икыоу ыгъотырэп. Лэжыгъэм ичылэлпхэшлухэу, тичылопс нахъ къэкълухэу, илъэс пчъагъэм зэ-рифэшъуашэу зыкъэзыгъэлъэ-гъуагъэхэр ары тпхыхэрэр.

Чылапхъэу мыгъэ тшлагъэр чыгуми, охабзэми къякълух, охътэ клэклым зыгъо хуэрэ лъэп-кыых. Тилэжыгъэ тонн пчъагъэ кытынэу тыщэгугъы, — **elo Хьагъур Рэджэб.**

Гъэрэкло елытыгъэмэ, чыгулэжыныным пэлухъэгъэ ахъ-щэр мыгъэ зэхапшэу нахыб, ащ зыкыщэфыжыныным пae лэжыгъэм уасэ илэнэу унагъор мэгугъэ.

— Зыгъор пшлэмэ, чыгур кыиотэжышт, — **elo Рэджэб.** — Зыгъор игъом зэрэзэшлпхы-щтым имызакъоу, лэжыгъэ чылапхъэу бгъэфедэштми мэхъанэшхо ил. Тыхасэхэм хыр-быдзыр къащыкы хуэм лъэшэу

сиклас. Лэжыгъэм пшахъор нахыбэу зыхэлъ чыгур иклас. Джащыгъум чыгури лъэшэу зэгочырэп. Чыгу шлуцлэм лэжыгъэм ылапсэ щыбагъо-рэп.

Фабэу, тыгъэу ыкли псэу ищыклагъэм фэдиз лэжыгъэм ыгъотыным елытыгъ ащ идэ-гугъэ, илэшлугъэ зэрэхуштыр. Мэлылфэгъу мазэм кыщыу-благъэу бэдзэогъум нэс узпы-лын фэе лэжыгъэр чыгулэжы-бэмэ ашлэныр мыфедэу алытэ.

— Сятэ хырбыдзым хэшлы-кышхо фыри. лфыгъоу пылпыр игъэклотыгъэу зэригъэшлагъ. Къоджэдэсхэм упчлэжыгъэу ашлы. Къуаджэм удэсмэ, псэуклэ

амалэу щылэмэ уаусэн фae. Шъхьахынагъэр къыптемыклоу чыгум плэ екълэмэ, узэрыпсэу-щтыр кыхэкышт, — **elo чы-гулэжы ныбжьыклэм.**

Гъэмафэм апэрэу цыфхэм яланэ тетхэр хырбыдз-нашэмрэ кыое гугъэмрэ. Гъэмэфэ фабэм псы нахыбэу зыхэт шхыныгъо-хэр къебгъэбэкълэхэмэ нахышлоу сэлъытэ – пхъэшхъэ-мышхъэ-хэмрэ хэтэрыклэхэмрэ. Хырбы-дзымрэ нашэмрэ анахъэу шуа-гъэ зыпылхэм ашышых. Мафэм цыфым псы литри 2-3-у ришлун фаем ызыныкыо нахыбэр мыхэм рагъэкъу.

ЛЪЭПШЪЫКЪО Фатим.

«Фышт» изыфэгъэхъазырын

(Икляух).

Зэхэсыгъом хэлажъэхэрэм шуфэс къарихызе Виктор Орловым къызэрэхигъэщыгъэмкӀэ, ныбжьыкӀэхэр хэлажъэхэзэ мыщ фэдэ лӀфтхъабзэу зеклоным епхыгъэр анахь лъэгӀпӀэ иным диштӀу зэхэщӀгъэн, щынӀгъончӀэным ишӀпхъэ пстӀуми адиштӀу ар регъэкӀокыгъэн фае.

«НыбжьыкӀэхэр яопыткӀэ зэхъожьынхэм, зэдӀэжъэнхэм, ныбжьыкӀэ политикер пхырыщыгъэнымкӀэ нахь шӀогъэ ин къэзыхырэ лӀфтхъабзэу зыщыгуазэхэр зӀлӀгъэщӀгъэнхэм тислет фӀлажъэ. Мы лӀфтхъабзэм илӀэс къэс кӀӀӀӀыкӀуэхэр ежӀх, мӀфиц зеклоным зилахь хэзышӀыхъэ зышӀоигъоухэм япчӀагъэ хэжъэ, арышӀ, сӀнау-щыгъэ зыхӀӀ кӀӀӀӀыкӀуэхэр зӀкӀӀ ац хӀӀӀӀӀӀ алыӀыным

мӀхъанӀшхо ил. ЗызэрӀфагъэ-хъазырыштым илӀӀӀыкӀо пстӀуми татӀегушӀӀӀ, программэм ипроект тыхӀӀӀӀӀӀӀ, пшӀӀӀ-рылӀ зӀулӀхэмкӀэ унашӀоухэр тшӀӀӀӀӀ», — **къылуагъ АР-м иминистрэхэм я Кабинет и ТхъаматӀ игуадзӀу – АР-м финансхэмкӀэ иминистрӀу Виктор Орловым.**

Ац нӀужым зызӀрагъэхъазырышт лӀӀӀыкӀом къытегушӀагъ АР-м ныбжьыкӀэхэм ялофхэмкӀэ и Комитет итхъаматӀу Максим Галушкиныр. Проектр пхырыщыгъэным пае республикэм ис ныбжьыкӀэхэм упчӀӀӀӀ аратыгъӀх. НафӀэ къызэрӀхъуыгъэмкӀэ, щыӀӀӀӀ-псӀукӀэ тӀӀӀӀӀ гъӀ-пытӀгъэнымкӀэ, спортым, лӀӀпкӀ культурэм, творчествэм, патриотизмэм хӀхъоныгъэ ягъӀшыгъэнымкӀэ лӀфтхъабзэ гъӀӀӀӀӀ-гъӀӀӀӀ зехъӀгъэнхэм япхыгъэ

зеклоныр игъоу щыт. КъызэрӀ-хагъӀыгъэмкӀэ, слетым къы-дыхӀӀытагъӀу, зеклоным ыпӀӀӀэ зы мафӀэ щыӀӀу АдыгӀэ къӀӀӀ-лыгъо университетым гъӀӀӀӀӀ-гъӀӀӀ и МафӀэ щыӀӀӀӀӀӀӀӀ рахъуыагъ.

Слетым хӀӀӀӀӀӀӀӀ сӀнау-щыгъэ зыхӀӀ ныбжьыкӀэхэр ары: зӀнӀӀӀӀӀӀӀ, олимпи-адӀӀӀ, студент ыкӀи патриот объединениӀӀӀ, ныбжьыкӀэ организациӀӀӀ анахь дӀгъоу закъыщыгъӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, спортымкӀэ, еджӀӀӀӀ, нау-кӀӀӀ, творчествӀӀӀ ыкӀи нӀмыкӀ лӀӀӀыкӀӀӀӀӀ гъӀӀӀ-гъӀӀӀӀӀӀ зышӀыгъӀӀӀ ары. Муниципалитет пӀӀпчӀ хӀӀӀ-жӀӀӀӀӀӀӀ япчӀагъэ зыфӀӀӀӀӀӀ алыӀӀӀӀӀӀ, анкетӀ гъӀӀӀӀӀ-гъӀӀӀӀӀӀ ахӀр къахӀыштыхь.

ТуроператорӀу «Ошъу-тен-Тур» зыфӀӀӀӀӀӀ игид 15

А. Гусев

рагъӀӀӀӀӀӀ инструктор пшӀӀ-рылӀӀӀӀ агъӀӀӀӀӀӀӀ. ЧӀӀӀӀ лагӀӀӀӀӀ ягъӀӀӀӀӀ инструкторхэм яшӀуагъэ къагъӀӀӀӀ, зекӀӀӀӀ яшӀхъӀӀӀӀӀӀӀӀ «Фышт» нӀсыхӀӀ зыхъукӀӀ ыкӀи къызагъӀӀӀӀ ахӀр ягъӀӀӀӀӀ, зеклоным къыдӀӀӀӀӀӀ программӀӀӀ ягъӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀӀ.

ЗӀхӀӀӀӀӀ илӀӀӀӀӀ элек-троэнергӀер лагӀерым къызӀӀӀ-нагъӀӀӀӀ, слетым хӀӀӀӀӀӀ стырыпсхӀр, игъом ыкӀи икӀоу псӀу зӀшӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀӀ, меди-цинӀӀ ылӀӀыкӀӀӀ яфӀӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀӀӀӀ зӀхӀӀӀӀӀӀӀ. Кавказ заповедникым илӀы-кӀӀӀӀӀ хӀӀӀӀӀӀӀ кӀу-лыкӀуухэм ялофшӀӀӀӀӀӀ аналӀ атырагъӀӀӀ слетым хӀӀӀӀӀӀӀ ящынӀӀӀӀӀ.

ЗӀхӀӀӀӀӀ икӀӀӀӀӀ зӀ-фӀӀӀысӀыжъхӀӀ Виктор Орло-вым пшӀӀӀылӀ гъӀӀӀӀӀӀӀ къыгъӀӀӀӀӀ спортымкӀэ, творчествӀӀӀ, гъӀӀӀӀӀӀӀ ыкӀи тыкъӀӀӀӀӀ дунӀим икӀӀӀӀӀӀ лӀфтхъабзэ зӀфӀӀӀӀӀӀ слетым илӀӀ-хъан тӀӀӀӀӀ зӀшӀӀӀӀӀӀӀ. Шъугу кӀӀӀӀӀӀӀ:

апӀӀӀӀ сӀнаушӀ зыхӀӀ ныб-жьыкӀӀӀӀ яслетӀу «Фышт» зыӀӀӀӀӀӀӀ 2017-рӀ илӀӀ-сӀыр ары. Адыгеим икӀушъхӀӀ-лӀӀ чыпӀӀӀӀ ар ащыкӀӀӀӀ ыкӀи АдыгӀэ Республикэм и ЛышъхъӀу КъумпӀыл Мурат кӀӀӀӀӀ зӀӀӀӀӀӀ тӀӀӀ илӀӀс кӀӀс ар зӀхӀӀӀ. Респу-бликэм ичӀыпӀӀ зӀфӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀыкӀыгъэ ныбжьыкӀӀӀ сӀнаушӀыгъэ зыхӀӀӀӀ про-ектӀым бӀу кӀыхеубытӀх, Адыгеим ичӀыпӀӀ анахь дахӀӀӀ ащыщӀу кӀушъхъӀу Фышт ылапсӀӀ ар щыкӀӀӀ. Программэм зекӀӀӀ, культурнӀӀ, спорт ыкӀи тыкъӀӀ-уцухъӀӀ дунӀим икӀӀӀӀӀ япхыгъэ лӀфтхъабзӀ кӀыхеу-бытӀ, ахэм ащыщых зӀӀӀӀ зыщыкӀӀӀӀ чыпӀӀӀӀ, мылылӀӀӀ ыкӀи хъыкӀуухӀр зӀгъӀӀӀӀӀӀ. ХабзӀ зӀӀӀӀӀӀ, слетым хӀӀ-лажъӀӀӀ зӀкӀӀ Адыгеим икӀӀӀ кӀулыкӀуухэм япӀӀӀӀ ягъӀӀӀӀ пхъэ машӀӀӀ дӀжъ кӀыщыӀӀӀӀӀ.

АдыгӀэ Республикэм и ЛышъхъӀу ипресс-кӀулыкӀу кӀытыгъэ кӀӀӀӀӀӀ ТХЪАРКЪОХЪО СафӀет.

АМ

Форум зӀхӀӀӀӀ

АР-м лӀфшӀӀӀӀӀ социальнӀ хӀхъоныгъӀмрӀӀӀ и МинистерствӀ демографическӀэ шӀӀӀыр форум бжыхъэм икӀыхъӀгъум зӀхӀӀӀӀ. Ац пае министрствӀӀӀ ыкӀи социальнӀ лӀфхэм апылӀ кӀулыкӀуухэм ялыкӀӀӀӀ зыхӀхъӀгъэ лӀфшӀӀӀ кӀуп агъӀӀӀӀ.

МинистерствӀэм къызӀӀӀӀӀӀ-гъэмкӀэ, шӀӀӀыр ыкӀи муниципальнӀ хӀӀӀӀ кӀулыкӀуухӀр зӀкӀӀ ац хӀӀӀӀӀӀ. Цыфхэм псӀукӀӀ амалӀу ялӀм нахь зы-къегъӀӀӀӀӀӀ фытегъӀ-псыхъагъӀу шӀӀӀӀ фаехэм зыщӀӀӀӀӀӀӀ площадкӀэ мы лӀфтхъабзӀ хъунӀу ары пшӀӀӀӀӀ ац илӀр.

— **Юныгъо мазэм форумыр щыӀӀӀ. КӀӀӀӀыкӀуэхэр нахьы-бӀу кӀӀӀӀӀӀ, цыфхэм щыӀӀӀӀӀ ялӀ шӀыгъӀӀӀ, гъа-шӀӀӀ нахь кӀыхъӀ хъуным афытегъӀӀӀӀ лӀӀыкӀууи-бгъу ац илӀӀ. Форумым хӀ-лӀӀӀӀ командӀӀӀ загъӀ-хъазырынӀу рагъӀӀӀ, — **къа-луагъ лӀфтхъабзӀм изӀӀӀ-щӀӀӀӀ.****

Шъугу кӀӀӀӀӀӀӀ, са-быибӀ зыпӀӀӀ унагъоу респу-бликэм исым ипчӀагъэ хӀхъо. НепӀ ац фӀдӀу Адыгеим унӀгъо мини 8,9-рӀ щӀӀӀ. КӀӀӀӀыкӀу зӀрыс унагъоухэр пстӀумкӀи мин 53-рӀ мӀхъу. 2024-рӀ илӀӀӀым иапӀрӀ мӀзих пшӀӀӀӀ, сабый 1952-рӀ Адыгеим кӀыхъуыагъ. Ар 2023-м ац фӀдӀ унахътӀ кӀӀӀӀӀӀӀ, ар 1907-рӀ, нахъыб.

КӀӀӀӀыкӀу зӀрыс унагъоухэм лӀӀыгъу ятыгъӀӀӀ фытегъӀ-псыхъӀгъэ лӀфтхъабзӀ зӀфӀ-хъафхӀр республикэм щыпхы-раштых. Ахэм зӀу ащыщ лӀӀпкӀ проектӀу «ДемографӀем» къы-дыхӀӀытагъӀӀӀ. Мы илӀӀӀым ахэм сомӀ миллиарди 6,6-рӀ тишӀӀӀӀӀ апӀӀуигъӀӀӀ.

УнӀгъо 738-мӀ кӀӀӀӀӀӀ

УФ-м и СоциальнӀ фонд и КъутамӀу АР-м щыӀӀм къызӀ-ритыгъэмкӀэ, 2024-рӀ илӀӀӀыр къызыхъагъэм къыщыублагъӀу Адыгеим исӀу апӀрӀ сабыир къызӀӀӀӀӀӀ унӀгъо 738-мӀ ны мылӀкум исертификат аратыгъ.

— **КъутамӀм лӀфшӀӀӀӀ шӀхъаӀу илӀхэм ащыщ кӀӀӀӀыкӀу зӀрыс унагъоухэм кӀӀӀӀӀӀм лӀӀыгъоу аритыӀрӀ аӀӀӀӀӀӀӀ. Ны мылӀкум фӀгъӀӀӀӀ программӀ зыщыӀӀ 2007-рӀ илӀӀӀым кӀыщӀ-гъӀӀӀӀӀ республикэм сертификат мин 45-м ехъу щӀӀӀӀ. НепӀ ар ны-тыхӀр лӀыкӀӀӀӀӀ-хӀ имыщыкӀӀӀӀ, юнӀ зӀрисхъу афагъӀӀы. ТхылӀыр хъазыр зыхъу-кӀӀ кӀӀӀӀӀӀ фӀӀӀ-**

ИлӀӀӀӀӀ хъугъӀу ны мылӀкум фӀгъӀӀӀӀ программӀ кӀӀӀӀӀӀ лӀӀыгъоу унӀгъо ныбжьыкӀӀӀӀ анахь къашъхӀӀӀӀ ащыщ.

фӀӀӀӀӀ япортал щы-рӀӀӀ «унӀе кабинет» афагъӀӀӀ, — къылуагъ УФ-м и СоциальнӀ фонд и КъутамӀу АР-м щыӀӀм ипӀӀӀӀ МӀшӀӀӀӀ Хъа-мидӀ.

Ны мылӀкум кӀыщыдӀӀӀӀ-гъӀ ахъӀӀу апӀрӀ сабыир къыз-фӀӀӀӀӀӀ кӀӀӀӀӀӀ мы илӀӀӀым сомӀ **630380-м** ехъугъ, ятӀӀӀӀӀ е ац кӀыкӀӀӀы-кӀӀӀӀӀ апае кӀӀӀӀӀӀ сомӀ **833024,74-м** нӀсыгъ. АпӀрӀ сабыир кӀыфӀӀӀӀӀу ны мылӀкур къызӀӀӀӀӀ унагъом ятӀӀӀӀӀ кӀызыхъуыкӀӀӀ сомӀ **202643,96-рӀ** етӀани кӀыфӀӀӀӀ.

2024-рӀ илӀӀӀым ищыӀӀ мазӀ и 1-м кӀыщыублагъӀу ны мылӀкум исертификат кӀӀӀӀӀӀу фыты-

ныгъэ зилӀ хъуӀрӀ кӀӀӀӀыкӀу кӀызыщыхъуыгъэ уахътӀм Урысые граждӀанствӀ зилӀгъэ ны-тыхъу, зисабый УФ-м играждӀанин хъу-гъӀр ары. ШӀӀӀырыкӀӀу кӀы-хӀхъажъыгъӀӀ ар анӀӀӀӀӀ. Ахэм ащыпсӀӀӀӀӀ, Урысыем играждӀанствӀ кӀызыщӀӀӀӀ уахътӀм емылӀытыгъӀу, серти-фикатыр афагъӀӀы.

ШъуналӀ тешӀӀӀӀӀӀ, ны мылӀкум кӀыдӀӀӀӀӀ ахъӀӀр лӀӀылӀхъу кӀыуатырӀӀ, серти-фикатыр пӀӀӀӀ уфитӀӀ. Ац фӀдӀ зышӀӀӀӀ улолӀонӀ пшӀӀӀӀӀ ыхъышты.

КӀӀӀӀыкӀу зӀрыс унагъоухэм социальнӀ лӀӀыгъоу кӀӀӀ-тефӀӀӀр УФ-м и СоциальнӀ фонд и КъутамӀу АР-м щыӀӀм интернет нӀкӀубгъо щыӀӀӀӀ-шӀӀӀ пӀӀӀышты.

АР-м и Парламент

Машһом зыкъямыштэным пае

Аужырэ мэзитлум зэрэфэбэ дэдэм, ошх зэрэшымылэм
апкь кыкклэу Адыгеим машло кызырэщыхурэр мафэ
кьэс пшы пчъагъэу кьэпллытэнэу хьугъэ. Ащ гумэклыгъо
кьеты.

Аш фэгъэхьыгъагъ АР-м и Премьер-министрæу КӀэрэщӕ Анзаур тхамэтгагъор зыщызӕрихъгъз зэхасыгъор. Аш хэлъжагъхъ АР-м и Къӕралыгъо Совет – Хасэм и Тхаматӕ Владимир Нарожнӕр, аш игуадзӕу Цӕй Эдуард, Правительствэм и Тхаматӕ игуадзӕу Лыхӕсӕ Махымудӕ, министрӕхэм я Кабинет хэтхӕр, хӕб-зӕухумӕкӀо къулыкъухэм, УФ-м и МЧС и Гъӕлорышлӕпӕу АР-м цылӕм ялякӀохӕр, муниципальнӕ образованиехэм ягашӕхӕр.

Зэхэсэгшом кызырээшыхагъэзыхгэм-
кӀэ, Мыекъуапэрэ Мыекъопэ районымрэ
машлом пэшлуклогъэным фэшӀ шэпхэ
гъэнэфагъэм ащытыхагъэх. Ащ кызырээ-
шыхдэлъытагъэмкӀэ, зыпарэми машло
ышӀын, хэкӀыр еуг гуӀгъэр ыгъэстын
фитэт. Ар зымыгъэцакӀэхэрэм, машлор

кэмыхъунымкIэ шапхъэхэр зыукъохэрэм тазырæу атыралъхъаштыр къалæтыгъ. Машо цыпшыным фытегъæпсыхъæгъæ чыплæхэм уц е нæмыкIæу къæкIырæ гугъэхэр ащыбгъæстынхэр шокI зимылæ лофæу зрæщытыр зэхæсыгъом къыцыхагъæзыгъ.

Метеогупчэм кызыритырэмкӓ, фабэр джыри кӓелыхыштӓп. Мафӓм температурӓр шапхӓэхэм ашлокышт, чӓщырӓ градус 22 — 23-рӓ щылӓшт. Арышь, пӓшлорыгышь лӓфшлӓныр нахь гӓльӓ-шыгӓэн фае.

— *Фабэр ээклорэр, арышь, машлор*
щынэгшончэным нахь гьэлэшыгыэу
тыпылын фае. Районхэм ыки кьалэхэм
япашэхэмрэ мы юфым фэгъээгъэ кьу-
лыкьухэмрэ пэшлорыгъэш юфшлэныр

нахь чанэу ыуж имытхэ хьуштэп. Ау
зэпстэумэ анахьэу шуагъэ къэзытыштыр
цыхьхэм юфыр зытетыр икьу фэдизэу

алъыдгъэлэсымэ ары, — кыыуагъ Владимир Нарожнэм зэхэсыгъом кыыз-щэгущылэм.

2029-рэ илъясым нэс хадзыжыгы

Урысые Федерацием шлэныгэмрэ
гэсэнэгэмрэклэ и Министерствэ
иунашьюу N 10-01-09/155 зытетымклэ
2024-рэ ильэсым ишышъхьэлү мазэ и
30-м кыщегъэжъагъэу 2029-рэ ильэсым
ишышъхьэлү мазэ и 29-м нэс Адыгэ
къралыгъо университетым иректорэу
Мамый Даутэ Iоф ышлэнэу ыгъэнэффагъ.

Шүүгу кьэдгэклыжын, физикэ-хысап шлэныггэхэмклэ кандидатэу, доцентэу Мамый Даутэ апэ АКЪУ-м иректорэу зыхадзыгээр 2019-рэ илгэсыр ары. Мыгэа алшээрэ еджапэм ипашэ АКЪУ-м лоф шызышлэхэрэмрэ ащ шеджэхэрэмрэ ягээтхэ конференце чыхадзыг. Хэдэынхэм язэфхысыжэхэмклэ, пашэу лутым нэггыри 119-м ашышэу 99-мэ амакьэ фатыгь.

Ащ ыпэкӕ, мэкъуогъум и 14-м, Мыекъопӕ къэралыгъо технологическӕ университетым ипашӕу хадзыжыгъ Къуижъ Саидӕ Казбек ыпхъур. Ар мы апшӕрӕ еджанӕм илӕс 30 фӕдиз хуыгъу лут, МКӕТУ-м иректорӕу 2013-рӕ илӕсым къышчыублагъу лӕф ешӕ.

Мэзхэр лыгъэм щыухъумэгъэнхэр

Бэмышлэу апашлэрэ мэ-
шлогэклосэ модулэу МПК
2920-04-м фэдэу тIу кьа-
щэфыгъ. Мы пкыгыгор
псыр е тхурбэ зэхэгъэ-
кIухьагъэу машлор агъэ-
клосэнымкIэ агъэфедэхэрэр
кызыращырэ цистернэм
пашлэ.

— Апахлэрэ мэшлогъ-
клосэ пкыыгъом машлом
зимыушъомбгъуным ыкIи
ар псынкIэу агъэклосэным
иамал кытышт, — кыы-
луагъ мэмэшлогъэклосэ
кьэрэгъулэ кыулыкьум
ипашэу М. Хьуаком.

Модуль МПК 2920-04
зыфилорэр мэз хызымэт-
шлэлэхэм машлор къащы-
мыгъэхуыгъэнымкIэ зэра-
гъэфедэрэм имызакъоу.

Мэзхэм машлор къащымыгъэхъугъэным ыкӀи ащ
щухъумэгъэнхэм афэш! Адыгэ мэзмэшлогъэкӀосэ
къэрэгъулэ къулыкъу республикэм иӀ. Лъэкъ проектэу
«Экологием» къыдыхэлъытэгъэ федеральнэ проектэу
«Мэзхэр къызэтэгъэнэгъэнхэр» зыфилорэм ипхырышын
ишӀуагъэкӀэ мы учреждением иматериальнэ-техническэ
зытэт агъэпытэн алъэкӀы.

олш-дэмышлэ loфхэр дэгэзыжыгыэн-хэмкли, псыуцуагыэхэр рашынхэмкли амалышоу шыт. Чэу шыхыагэм псэуальэр пэчыжыэми, насос станция фэдэу ар агьэфедэн, метрэ миным фэдиэу псыр ыдзын альэклышт.

Шьугу къэдгъэкӀыжьи зыфэдэ къамыхӀугъэ фабэу республикэм щӀэ хӀугъэм ыпкъ къыкӀыкӀэ машӀом зыккы-

штэнымклэ я IV – V-рэ класс зилэ шы-
нагьо кыызэрэуцугьэр. Арышл, зэлухыгьэ
машлохэр шьумышлых, хэклхэр шьумы-
гьэстых, машом зыкьыштэным ищына-
гьо зыхэлэ зеклоклэ пстэури мээхэм
апэгүнэгьоу шызешьухьанхэр шыжьу-
гьэзыех.

Сурэтыр: мэмэшлогъэкӀосэ
кӀулыкӀур

Бэдзэогъум и 25-р — Урысыем иследственнэ кьулыкьу илофшлэхэм я Маф

«Къыхэсхыгъэ сэнэхьатым ишъэфхэр слэ кьизгъэхьанхэм сыпылъ»

Бэмэ зэралытэрэмклэ, следователыр мыбзыльфыгъэ сэнэхьатэу ары. Ау непэ гущылэгъу тызыфэхьугъэр ащ кьыгъэуцугъэп, а сэнэхьатыр кьыхихыгъ, феджагъ.

лофшлэныр зыригъэжъагъэр ильэситу нахь мыхьугъэми, ныбжьыклэ следователхэм ялофшлэн зыфэдэр, мы сэнэхьатыр ищылэныгъэ гъогу рипхынэу зэрэхьугъэр, игухэлъхэр кьедгъэлотагъэх УФ-м и Следственнэ комитет иследственнэ Гьэлорышланлэу АР-м щылэм и Мыекьопэ отдел иследователэу Шьынэхьэ Даринэ.

— Дарина, следователь сэнэхьатыр кьыхэпхынэу зэрэхьугъэмклэ тиздэгъуцылэгъу едгъэжъагъэмэ дэгъугъэ.

— Сэ Мыекьуапэ сыкыщыпхьугъэ ыкли сычаплогъ. Сэнэхьат зэхэдз сшлэу е гъэнэфагъэу зыгорэ кьыхэсхышт слоу щытыгъэп. Сятэ следователэу ары сыдигъуи сызэрилъэгъуцыгъэр, ащ тетэу сэри сызеклуагъ. Ежъ дзэкьулыкьушлагъ, джы ошлэдэмышлэ лофхэмклэ кьулыкьуэм лоф щешлэ. Следственнэ комитетым иакадемиеу Москва дэтым сыщеджагъ. 2022-рэ ильэсым, ар кьызысэхуым, кьэлэ отделым лоф щысшлэнэу сыкыщылухагъ.

— Адэ, мы сэнэхьатыр зэрэкьыныр ишъэфнэ, анахьэу бзыльфыгъэмклэ. Ар кьыбгъурылозэ кьыхэпхыгъа?

— Уеджэфэ ащ тлэклу уегуцафэ. Практикэм тызагъаком, нахь зэхэсшылыкы хьугъэ, ау етлани икьу дэдэу зэхапшлэрэп. Сыда плэмэ следователым урилэпылэгъоу гъэцэклэн горэ кьыуатымэ ошлыш, рэхьатэу уиунэ окложьы, пшъэдэкьыж пхьырэп. Следователь шьыпкьэу ущыт зыхьуклэ, пшъэрылхэм кьахэхьэ, зепхьэрэ лофымклэ пшъэдэкьыж гъэнэфагъэ охьы, зыщыпшлэигом зэклэ кьызэхэптэкьоныш, учлэкьыжынэу хьурэп. Тисэнэхьат зэрэкьыныр джы дэгъоу кьызгъурылуагъ. Следователыр илофшлэнклэ процессуальнэ пшъэрылхэу илэм кьыщыуцурэп, кьин хэфэгъэ цыфхэми мафэ кьэс яхэбзэ фитыныгъэхэр кьэуухьумэнхэу щыт. Арышъ, ильэс пчъагъэхэм лоф зышлагъэхэм зэралорэмклэ, ар сэнэхьат кьодыел, ащ кьыфэхьух. Сэри сыщэгъугъы лофшлэным ишъэфхэр, лэпэлэсэныгъэр икьоу кьыс-лэклэхьанхэу, кьыхэсхыгъэ сэ-

нэхьатым сырыклэмыгъожьэу, сищылэныгъэ щыц хьунэу.

— Апэрэ уголовнэ Иофэу уилагъэр кьэошлэжъа?

— Ар хэти щыгъупшэрэп. Апэрэ Иофэу зэхэсфынэу кьыстефагъэр ахьщэ кьуалъхьэм фэгъэхьыгъагъ. Ар зышлагъэу зегуцафэщыгъэхэм илажъэ темыуцожьэу очыл ыубытыгъ. Ащ фэлъэлон (ходатайство) тхылъэу ытхыщыгъэр бэдэд. Пшъэшъэ ныбжьыклэу апшъэрэ еджаплэр кьэзыухыгъаклэмклэ, процессуальнэ кодексми хэшлык куу фысимылэу, ахэм джэуап ястыжыныр кьин дэдагъ. Ащ даклоу, тэрэзэу тхьапэхэр зысымытхыхэклэ, сэ салъэныкьокли даохэр кьамытынхэм сыналэ тетын, лофым изэхэфыни ыуж ситын фэягъ.

— Дарина, ильэситлур бэн, ау Иофшлэклэ амалхэр кьызлэклэбгъэхьанхэмклэ зыгорэхэр кьыбдэхьугъэхэ?

— Зэхэфын Иофшлэныр зэрэрезгъэклогьыщтыр, цыфхэм Иоф зэрадэсшлэщтыр зэзгъэшлагъ. Уапашъхэ ис цыфэу бзэджэшлагъэ зезыхьагъэм узэреупчлыщтыр дэгъоу пшлэн, зыфэбгъэхьазырын фае. Ащ фэдэ лъэбэкьу кьызырэклогьэр сшлэщтыгъэхэп. Апэрэ уахьтэхэм допрос залысхэу, нэужым ар зыхэсыутыжыклэ, сатыритф нахь хьуцтыгъэп. Джы ахэр зэклэ слэ кьызгъэхьагъэх. Кьызырэгъуры-

«Щыфым ищылэныгъэ кьырыклощтыр следователым бэклэ елытыгъ. Шьыпкьэ, кьулыкьушлэ пэпчэ илофшлэн кьин. Ау цыфым илажъэ шьыпкьагъэ хэлъэу бгъэунэфыныр, бзэджашлэм пшъэдэкьыжэ ебгъэхьыныр Иоф псынклэн, ащ мэхьанэшхо ил. Щыфым ищылэныгъэ епхыгъэ пшъэдэкьыжэ зыпылъ унашъо пшыным икьоу уфэхьазырын фае».

луагъэмклэ, следователым пшъэрылхэу кьыфагъэуцугъэр икьоу зэшлуихыным пае пстэуми апэу шлэныгъэ куу илэн ыкли дэгъоу гупшысэхьун фае. Иофшлэным хахьэу юридическэ упчлэхэм анэмыклэу бзэджэшлагъэхэр зехифынхэмклэ лъэныкьэ пстэуми хэшлык афырилэнэу щыт.

— Адэ, ащ фэдэ кьиныгъохэр зэпынчынхэмклэ

Ильэснэ Астлан

хэти Ипылэгъу кьыпфэхьугъэр, упчлэжъэгу пшыныхэр щылэха?

— Апэ Иофшлэныр зесэгъажьэм, старшэ следователэу Бэгъушъэ Руслэн сырапхыгъагъ. Ар лъэшэу кьызделагъ, упчлэкьыгъэу зэклэ кьысфилуатэщтыгъ, кьызгъуригъалоштыгъ. Ильэсныкьэ зытешлэм, аттестациер склугъэ. Руслэн изакьоп, отделым ипаци, ащ игуадзи бэрэ зафэзгъазэу кьыхэкьыгъ. Зэклэ бзэ кьызырэклогьэ кьысфилуатэщтыгъ, зэ нэмылэми «мыр пшлэрэп, сыда зыклэмышлэрэ?» зы нэгьырэ кьысфилуагъэп. Ащ пае сыупчлэным сытеуклытыхьагъэп. Джыри бэ сымышлэу сызклэупчлэрэр, хэт сыклэрыхьагъэми, ягуапэу сищыклагъэр кьызгурагъало.

— Сыд фэдэ уголовнэ Иофхэр ара нахь узфэгъэзагъэр? А зы уахьтэм Иоф тхьапша зэдэжъухьын шьулъэкьырэр?

— Отделыр ащ фэдэу инэп, арышъ, лъэныкьорыгъазэу Иоф тшлэрэп, зэклэми сыд фэдэрэ уголовнэ Иофи зэхэтэфы. Де-

нэсэуи кьыхэкьы. Ау сэц фэдэ езыгъэжъэгъаклэхэм нахь афэсакъых, зыщы-зыплл нахьыбэ кьысатырэп.

Бзэджэшлагъэхэр зехифы хьумэ следователыр специалыстбэмэ алулэн фаеу мэхьу. Ахэр оперативнэ-лэхьоным икьулыкьушлэхэр, криминалистхэр, экспертхэр ыкли нэмыклэхэри. Арышъ, следователь Иофшлэнымклэ анахь шьхьалэр лъэныкьэ пстэуми хэшлык афьуилэныр, зэхэцэклогъэу ущытыныр ары.

— Дарина, нахь угу кьинэгъэ Иоф горэ кьытфэплотэн плэкьыщыта?

— Мы Иофыр гъэшлэгъонэу сфэлонэп, ау кьин зэрэдэслэгъугъэмклэ сщыгъупшэрэп. Зыныбжэ имыкьугъэ нэгьырэм гъогъуи 6-рэ тыгъон бзэджэшлагъэу зэрихьагъэм изэхэфинклэ мазэ уахьтэ кьысатыгъагъ, следствие плалъэр лъамыгъэклогъэным фэшл. Мы уголовнэ Иофыр хэгъэгу клоцл Иофхэмклэ Министерствэм кьыкыгъагъ, бэ гъэтэрэзыжын, зэхэфын Иофхьабзэу резгъэклогьыгъэр. Чэщым сыхьатыр 2-м нэс сычлэсэу кьыхэкьыгъ.

Джац фэдэу сыгу кьинагъэхэм ащыц мэзи 7-м ехьурэ клогъэ зэхэфын Иофшлэнхэр зэпхыгъагъэр. Ильэси 6 мыхьугъэ пшъэшъэжъые цыкьлур ячагу щыфыкьэуи, идунай зэрихьожьыгъэм ар фэгъэхьыгъагъ.

— Бзэджэшлагъэ зезыхьагъэхэу допрос зылышухьыхэрэм шьуалэгъэу, шьуашлэнэу мэхьу. Убыльфыгъэу ахэм уадэгъуцылэнклэ е гъогъум уащылэуцылэнклэ ущынэрэба?

— Бзэджашлэхэри цыфых, узэралэгъоу кьыптебэнэнхэу, мыхьун уалъэныкьоклэ зэрэхьанэу щытэп. Ахэм дэгъоу ашлэ кьызкляджагъэхэри, кьыздащажьэхэри, Иофыр зэрэмысэмэркьэури. Сэри сыпшъэшъэжъыеу

мы чыплэм сызэрэщымысыр, следователэу, хабзэм сырилыкьлоу сызэрэщытыр агурысэгъало. Арышъ, мыщынэрэ щылэп, ау ахэм сыкьагъащтэрэп сломэ, нахь тэрэз.

— Уилофшлэнклэ игъом унэм уимыхьажьэу кьыхэкьы. Уигупсэхэр ащ сыдэгъуцтэу еплыхьэра? Кьинэу плэкьыгъэрэмклэ зыгорэхэм уадэгъуаща?

— Шьыпкьэр плотмэ, си-лофшлэн фэгъэхьыгъэу зыми сыдэгъуащэрэп, ащ фэдэ кьэбархэр кьафэплотэнхэу щытэп. Сянэ-сятэхэм алъэныкьоклэ сыкьэгущылэмэ, ахэм сахэсыфэ «сыд уикьэбар?» аломэ, «зэклэ дэгъу, шьумыгъэмклэ» яслэжыщтыгъ. Джы бэмышлэу унагъо сыхьагъ, ащклэ гумэкьыгъо силэщтэп, сыда плэмэ сишъхьэгъу-си следовател, Иофым изытет кьыгурэлэ.

— О уишлэшлэ, следователь сэнэхьатыр сыда анахьэу адрэхэм кьызырахьыщырэр?

— Следователым илофшлэн мэхьанэ ин зэрилэмклэ ыкли анахь кьинхэм зэрэщыщымклэ пстэуми кьахэщы. Цыфым ищылэныгъэ кьырыклощтыр следователым бэклэ елытыгъ. Шьыпкьэ, кьулыкьушлэ пэпчэ илофшлэн кьин. Ау цыфым илажъэ шьыпкьагъэ хэлъэу бгъэунэфыныр, бзэджашлэм пшъэдэкьыжэ ебгъэхьыныр Иоф псынклэн, ащ мэхьанэшхо ил. Цыфым ищылэныгъэ епхыгъэ пшъэдэкьыжэ зыпылъ унашъо пшыным икьоу уфэхьазырын фае.

— Дарина, оц фэдэу следователь ныбжьыклэу Иофшлэныр езыгъэжъэгъаклэхэрэм сыда яплон плэкьыщтыр?

— Апэралшлэу, следователь сэнэхьатым зыщылэныгъэ езыпхы зышлэигогъэхэм Иофшлэн кьинэу ар зэрэщытыр икьоу кьагурылон фае. Езыпхыгъахэхэмклэ анахь шьхьалэр — Иофшлэным хэшлык дэгъу фызилэхэм яупчлыжыныхэм темыуклытыхьанхэр, лъэбэкьоу ашлэгъэм рыклэмыгъожьыныхэр, псынклэу агу амыгъэклогьыныр, пытагъэ хэлъэу ямурадхэм афэклонхэр. Пстэуми зэклэ ашлэу кьызырэхьыгъэхэр зыщарэмыгъэгъупш! Джац фэдэу тимэфэклэ си-лофшлэ-гъухэм сафэлалэ псауныгъэ ялэу, ялофшлэн гухахьэ хагъуатэу, ягукьуачлэ кьыклимычэу, ябын-унагъохэм кьызырашлэ-хэу щылэнхэу.

Ильэснэ Астлан

Адыгеим итэтэжъ батыр Дунаим ичемпионат зыфегъэхъазыры

«Тэтэжъ батырклэ»
сыкыоджэшт зысэ-
лом, «Адэ дэгуба,
сыныбжъ сэ ситеу-
кытыхъажырэп»
кысылуагъ
Шхъацэкъо Кимэ.

Ар логъошл, Кимэ уфэдэмэ. Илэс 60 хуэгъэ спортсменым ыныбжъ ептыштэп. Спортым ыпсыхъагъэу, пкыи бжышлуагъэу илэм ар цэрыло ышлыгъ. Атлетикэ хылыр, псынклэр, джэгуклэ зэфэшхъафхэр, бэнэныр ылэ къехых, аужырэ илэ-ситфым ветеранхэм азыфагу шхъафит бэнэнымклэ гъэхъэгъэшлхэр щешых, килограмм 88-рэ къэзыщэхэрэмклэ Дунае, Урысые чемпионатхэм ахэлажъэ, хагъэунэфыкырэ чыплэхэр къащехых.

Зелъашлэрэ тэтэжъ батырэу Шхъацэкъо Кимэ шхъафит бэнэнымклэ дунэе чемпионатэу чэпыогум Хорватием шыклоштым хэлэжъэшт. Непэ игъэклоштыгъэу спортсменым ащ зыфегъэхъазыры. Тренировкэ кызырыклоу ежъ ышлыхэрэм афэшхъафэу, Краснодар тхъамафэм 3 — 4 клозэ хэушхъафыкыгъэу тренерым логъ дешлэ. Клэлэ бэнэкло ныбжыклэхэм ахэтэу зегъасэ, задырегъаштэ.

— Ким, уздэклошт зэнэкъокъум узпэу-цужышхэр ошлэхэ?

— Сшлэхэри сымышлэхэрэри ахэтых.

— Тлэклу укъацта?

— Сыкъаштэрэп, ау сэгумэ-кыи. Умыгумэклэны плэкышхэр, ар ренэу тигъус. Ары нахъ мышлэми, логъ зыдэсэшлэхъы. Слэкъуи гъэузыжыгъагъэу, джы сызтэуцожыи. Чыиунэм кычлашхыжыгъэм фэдэу икларыклэу зэкларэ сэклужыи. Хорватием фэшхъафэу, лоныгъом и 28-м «Лига вольников» зыфилорэ зэнэкъокъум сырагъэблэгъагъ.

Ренэу мэгумэклэми, Кимэ ар къегуаорэп. Аужырэ илэхсхэм ветеранхэм азыфагу шхъафит бэнэнымклэ ыкли нэмыкл спорт лъэпкхэмклэ зэнэкъокъухэм къащидихырэ теклоныгъэхэм, ышлырэ къэгъэлъэгъоношлхэм, ежъ изытет ар къаушыхъаты. Джырэ нэс зигугъу ашлырэмэ ащыщ 2022-рэ илэхсым Джефф Монсон кышлуиухыгъэгъэ зэпэуцужыр. А пстэур зыхъатыры спортыр шлу зэрилэгъурэр ыкли ар ищылыгъэ имафэ къэс зэришлыгъэр ары.

Лэшырэ Аслъан

— Спортымклэ симафэ сэлблэ ыкли сэлхы, ары паклошъ, спортымклэ зысэгъэпсэфы (мэххы Кимэ).

— Адэ, сыдигъо кыщегъэжыгъэу спортым упылэ?

— Егъашлэм сыпылэ. Мыщ кыщегъэжыгъэ слон слэкышхэрэп. Сэ кызыщысшлэхъырэп.

спортыр сищылэныгъэ хэт. Хычлэгъ хуэгъэ сикъуаджэу Едэпсыкхоежыем ар кыщегъэжыгъэ. Мэзым, псыхъом тащиджэгущыгъ, Сельсоветыр, клубыр пчэгум итыгъэх. Непэ фэдэу сынэ пэшлотых. Нахъыжъ сыху къэс сичылэжъ нахъ сегупшысэ, сыгу къэкыи. Джыри зэ сыдэхъажыгъэем... Псыр зы-зэкклэом, зэ сыклогъагъ, иурамыщтыгъэхэм къащысклухъагъ...

футболыр — тарихъ лъэхъаныгъ ар спортымклэ. Джащ тыкыхиубытагъ, тыблэкыи лъэкыиуи щытыгъэп.

Ащ кыщегъэжыгъэу зырыгъэтлылымэ, адырэр кыштэ-зэ илэс 60-м къэсыфэ Кимэ спорт лъэпкэ зэфэшхъафыбэ кызылэкыгъэхъагъ: джэгуклэ зэфэшхъафхэмклэ, атлетикэ онтэгумклэ ыкли псынклэмклэ, бэнэным ыльэныкхэу зыушэтыгъ.

Джары сэ сиспорт кызыщегъагъэр. А лъэхъаным Союзым спортым зыщыушомбгъущыгъ, тыди ащ игугъу щашыштыгъ. Спортыр къэлэшхохэм къадэкли чылэхэм къадэхъагъагъ. Вольбол, баскетбол тешлэщтыгъ, хоккеим игъо дэдагъ,

Адыгэкъалэ ифутбольнэ купэу «Бжъэдыгъум» апэрэ илэс 18-м икапитаныгъ. Ау Кимэ цлэрыло зыхуэгъэр 2007-рэ илэхсыр ары. Ащ дэжыым Теклоныгъэм и Мафэ илэгъоклэу къэмыуцоу километри 100-р кычыгъагъ.

— Сыхъати 10 сычъагъ. Пчэ-дыжыым 6-м езгъажыи пчыхъэм сыхъатыр 4-м нэс. Тяти ащ илэгъухэри къахлохи кысэплэыгъэх. Километри 100-р кызы-

— Ким, адэ уилэгъумэ уадеишта?

— Садиштэрэп (мэххы Кимэ). Нахъыклэхэми садиштэрэп сэ. Чыгъ жъаум сычлэсышхэрэп. Нахъ сылыкылатэ къэс спортым нахъ пыщагъэ сэхъу. Къарыур ныбжыым даклоу кызырэмалкларэр къэошлэ, ар кыпхэмылэн ыльэкышхэр, ау зыкхэптынэу уфаеп. Ары нахъ мышлэми, непэ Адыгэкъалэ пштэмэ, илэс 20-м щезгъэжынышъ, клэлаклэу дэххэр зылэтынымклэ, хылытэ клэ-лэнымклэ, чъэнымклэ — сыд фэдэрэ лъэныкхэу кысэплэн къахэкышхэр. Мары Нэклмазэм ыпклэ Еджэркъуае зэнэкъокъухэр щытлагъэх. Нэбгырэ 35 — 40 фэдиз хъоу хэлэжыгъэхэм сэ санахыжыгъ. Апэрэ чыплэмрэ ятлонэрэмрэ клалэ горэмрэ сэрырэ зэдэдгъошхыгъ.

— Сыд фэдэ унагъуа укызырэхъагъэр? Мыщ фэдэу спортым узэрэпылэымклэ ны-тыхэм сыда алоштыгъэр?

— Мэкъумэщышлэ унэгъо кызырэхъагъэр. Тлэклу спортым сыпылэмэ, члэсыдзыжышхэрэп алытэщтыгъ. Къэсэшлэхъыи, кыулыкъум сыкыкыжыгъэу пчэдыжрэ къэсхыхъэ зэхъум, сятэ ылогъагъ: «Клэлаклэу кыулыкъум кыкыжыхэрэр ащ фэдэх. Тхъамафэ горэм къахыхъэш, ханэжыи». Ау тхъамафи, мази, илэхсхэри тешлагъэх. Хэсынагъэп. Сятэ гъогоу къэсклугъэр, сигъэхъагъэхэр кылыгъужыгъэх. Илэхсиш хуэгъэ дунаир зыхъожыгъэр.

— Уилфыгъэхэм спортыр шлу яогъэлъэгъуа?

— Ары, сишъао спортым пылэ, илэс 21-рэ ыныбжъ. Пшызэ университетым иоридическэ факультет кыуухыгъ. Футбол, баскетбол джырэ нэс ешлагъ. Пшъэшитлэум яз икларэ илэхсишхыи ит. Мары кытеонэу щыт. Спортзалым кызыдэкло, ыгу рехыи, кыскылырэлпыи.

Непэ Кимэ ежыыр зыдэлэжыжырэ закъоп, ныбжыклэхэми логъ адешлэ. Физическэ ухъазынымклэ тренерэу Адыгэкъалэ испорт унэу Лъэцэр Хъазрэт ыллэ зыхъырым лут. Хъалэхъуаерэ Псэкъупсэрэ клозэ клалэхэр егъэхъазырых.

— Непэ уныбжыклэмэ, спортым упылэны фае. Егъэзыгъэп рекорд бгъэуцуныр. Шхъэку-цым логъ зэришлэрэм, зэрэхъорэм пкыири диштэжыныу щыт. Ахэм гушхъэлэжыгъэри акыгъоу, зэголхынхэ фае. Ар — хъакъ, ащ урыгушылэжыныу щытэп.

АНЦОКЪО Ирин.

Клэтий узхэм агъэгумэкыхэрэм кьахэхьо

Льэханым елытыгъэу, республикэм щыпсэхуэ клэтий узхэр кыизэутэкыхэрэм япчъагъэ нахь хахьоу ыублагъ.

АМ

Клэтий узэпыхыныр кыизхэкыхэрэм ябиологическэ нэшанэ ар епхыгъ, джащ фэдэу ушъхагъу тедзэхуэ тыгъэ нэсты-

рыр ыкли хым зыщыкхэрэ уахътэр кьыхэхьэх.

Анахь шъхалэу ар кыизхэкыхэрэм жэклоцхыф уззэпыхыныр («ротавирусная инфекция» зыфалорэр) ары.

— Непэрэ мафэм ехьулэу тисымэджджэ клэтий узыр къяутэкыхгъэу нэбгыри 120-рэ фэдиз члэл, а пчъагъэм щыцъу 52-рэ фэдизыр клэлэцыхлэх.

Бэдзэогум и 1-м кышегъэжъагъэу пэтху-лутху ыкли клэтий уз нэшанэхэр зилэ клэлэцыхлэу 79-рэ отделением кычлэфагъэх, — кыыуагъ зэпахырэ узхэм зыщлэзэхэрэ Адыгэ республикэ клиническэ сымэджджым иврач шъхалэу Лъэустэнджэл Розэ.

Къэбзэныгъэм ишэпхъэ кызырыкхэрэ зэраукохэрэр ащ ушъхагъу фэхьухэрэм ащыщ. Арышъ, нахьыбэрэ шьулэхэр, пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр, хэтэрыкхэр дэгъоу шьутхьахы, бэшэрэбым ит псым шьуешу, фитыныгъэ зыпылт гъэнэфэгъэ чыплэхэм защыжъгъэпскымэ нахьышу.

Зигугъу къэтшырэ узым инэшанэхуэ ныбэ узыр, гузэыхьэр, кьэжыныр, ныбачьэр, температурэ дэклоеныр, чычлэлэр, гъэретынчъэ ухьуныр шьуилэхэ зыхьуклэ, врачхэм зафэжъгъах.

ИШЪЫНЭ Сусан.

Зэралыплъэрэр нахь ыгъэлъэшыгъ

Монополием пэ-шлуеклогэнымклэ Федеральнэ кьулыкьум и Гъэларышлэлэу АР-м щылэм рекламэ зытет пкыгъэхэр зэргъэуцухтхэм исхемэ кьагъэхъахыры-нэу ыкли яинтернет нэклубгъохэм къарагъэхъанэу муниципальнэ образованиехэм пхыгъэрылт афишлыгъ.

Нэужым ар зэрагъэцэ-клагъэр зэуплэкълужым, Теуцожь районым ымыгъэцэклагъэу ыгъэунафыгъ. Шлок имылэу ар ыгъэцэ-клэнэу кыизцилорэ тхылыр Гъэларышлэлэм афигъэхьыгъ. Район администрацием хэуконыгъэр дигъэзыжыгъ.

Гъэларышлэлэм мы лофшлэныр лъегъэкълуатэ. Джьыри зы муниципальнэ образование ащ фэдэ хэуконыгъэ кыщыхагъэ-щыгъ, пшъэрылпыр зери-мыгъэцэклагъэр кыизцилорэ тхылыр фагъэхьы-нэу агъэхъахыры.

Шьугу кьэдгъэкълужьын,

муниципальнэ образованиехэм мыщ фэдэ схемэхэр агъэхъахырынахъ фаеу рекламэм фэгъэхьыгъэ хэбзэгъэуцугъэм итхагъ. Ахэр зыдэщытыштхэ чыплэхэр, зэрэгъэпсыгъэштхэр зыщыгъэнэфэгъэ тхылыр ар щыт. Ар щымылэмэ, предпринимательхэм рекламэр зэрящыклагъэм тетэу атын альэкълырэн.

Чыплэ зыгъэларышлэ-жыплэм фитыныгъэ кьаримытыгъэу рекламэр зытет конструкциехэр зыгъэуцухэрэр хэбзэгъэуцугъэр зымыукьорэ предпринимательхэм пэ-рыхуэ афэхьух.

Тигумэкхэр

Къэбзэныгъэр — шапхъ

Хэтэрэ цыфи, акьыл зилэм, зыщыпсэурэ чыплэр кьабзэу, дахэу, дэгъоу зэтегъэпсыхьагъэмэ шлоигъу.

Ау унэгъуитлэу зэфэдэ къэбзэгъэмклэ, чаныгъэмклэ зэрэщымылэм фэд псэуплэ чыплэхэм язытети. Чыжъу уклон ищыклагъэп, ти Мыекъуапэ — кьэлэ шъхалэм, гуфалпъэу зыщытплъы-хьан.

Къэлэ урам шъхалэхуэ Краснооктябрьскэм, Жуковскэм, Первомайскэм пхъэпкэ фэмьдэу, лъэс-гогоу цыфхэр зэрыкларэ шьыпкхэм кытыра-гъэуцугъэх ланэхэр ыкли пхъэнтлэкхэр; шхэлэ пчъагъэр цлэ зэфэшъхьафхэр ялэу мыхэм ащызэ-пэлутых. Ахэм защызгъэ-псэфырэ ныбжыкхэм ягъэпсыклэ-шлыкэ шэпхъэ-шлэхэм апэчыжъу бэрэ уарехьыллэ. Ыпкэлэ фэмь-дэу, мы урамхэм тутыныр зылдэлыгъэ коробкэхэр, шьоныр зэрытыгъэ цф-жыкхэр бэу алутэкъуа-гъэхуэ мэхуэ. Адыгэ уни-верситетым иобщежитие зэпэлутхэмклэ джащ фэдэу хэти зыфаер щычлэдзы, ащ нэмыклэу, пклэшъжъ-куоу ателъым пхъэнкы-пхъэ зэрэхамылэрэр гуа-щэрэп. Ау егъашлэм узы-дэс кьалэм уфэмыгумэ-кын плэкхырэп.

Черемушкэр анахьыбэ зыщыпсэурэ чыплэ; тирес-публикэ кыыхагъэщымэ ашлоигъоу тилэшъхъэтэтхэм бэ лофыгъоу зэшлуахырэ; унэхшо зэтэт лъагэхэр ашых, агъэцэкхъых, ахэм яшагъухэр мы аужы-рэ илэхэхэм дахэу дагъэ-чыкхыгъэх, клэлэцыхлэу площадкэхэр — джэ-гулэхэр пкырапкынуэ дахэхуэ ашагъэпсыгъэх; шагушхо лупэхэм ашагъэ-тысхьэгъэ чыгхэм за-штагъ, ахэри зэралэкхлэу унэхэм ащыпсэхуэрэм агъэдахэх: кьэгагъэхэр клумбэхэм кьацагъэкых, чыг члэгъхэр агъэкъа-

бзэх, ахэм альапсэхэр етлэфклэ пагъэлыкых.

Ау зымы темыгъэпсы-хьэгъэ мыгъэсэ куп — кла-лэхэм, пшъашъэхэм — ахэри зэхаушлуаех. Гухэ-кыр апч къутфэ жъгъэ-им, бэшэрэб шъхъэтлэ-гъул хурэе цыклум узэ-рамыгъэзеклорэр ары. Шагу пэлч ил пхъэнкэ-клогъэкъэбзакло, ау зы-щыкьабзэр зышамыушло-ирэр ары. Мары тыкы-реклокы Мыекъуапэ игу-рыт еджаплэу N 11-м ишагушхо. Шьыпкэ, гъул чэу лъхъэнчэ дэдэклэ кьэ-шыхьагъ; пшлоигъомэ, удэмыхъашуэнэу щытэп. Ащ испортывнэ шьоф ыкли зэфэдэклэ ишагу хэклэу шьыратэкъоу дэлъыр бэ-дэд; джащ фэд, мы еджа-плэм ыбгъуклэ лъэс гъогу цыкылоу реклохырэ, ащ кыголь шьофэу урамэу Пионерскэм тетым ыкы-бэу хурэр шлоиклэ зэ-лпыпклагъ. Тыдэ лъэхэ-ра мы чыплэхэр зыеу хуэхэрэр?

Джащ фэд, унэ кьаты-бэу щызэтэтхэм ачлэххэм зы хьэр имыкьоу, зытлущ зилэхэр ахэтых; ахэр чэчи мафи ягъусэу, мы чыплэ-хэр аушлойхуэ, уарыкло-жыын зэрэмылэкхырэ тхьамыклагъу. Уинасыпмэ, сабий ащ рыпцэнэп, ыш-

хырэр лэпызыгъэкли кьэп-штэжынуэу щытэп; пчыхъэ-шъхьапэм жьы кьэпцэнэу уиклыгъэкли, тыдэкли зэхэу-тыхьэгъэ-шлоишъ, зыздэб-гъэзэщтыр пшлэрэп.

Сыда тикъэлэ шъхалэу Мыекъуапэу лажы-хьакыи зымылэм зэщырэ купыр зыкылауорэр? Зэрэкьалэу зэхаутэ, ашыгъэ псэуа-лэхэри зэхакутэх. Са-быим жьы кьэбгъэщэн фаеми, щылэп чыплэ кьа-бзэ — хэклитэкьулэ ты-дэкли ашыгъ. Цыфым паеба е хъэ, чэтыухэр ара мы зэклэ зыфашы-гъэр?

Тикъалэ зэфэдэклэ шлоир зэрэтакьорэ гъул бакхуэ дэтыгъэхэр ащ фэди 5-клэ нахь ин плас-тик хурэешхохуэ, гъо-члэгъ теплэр зилэхэмклэ зэблахуэгъэх, ахэр икьоу ушъагъэхэп, хэти зэрэфа-еу мэлэсэу, шлоир клэхэзэ чладзых. Шьуеплэ Юнна-тэхэм яурамэу кьэлэ гъу-нэм реклохырэм ыбгъу-хэм шлоеу алутэкъуагъэм ибагъэ! Хэта мысэр?! Шы-лэп, ау къэбзэныгъэу хэ-трэ цыфкыи шапхэр мы пстэумэ лъэшэу зэрауко-рэр мы тхыгъэмклэ клэд-гъэтхы тшлоигъу — ты-кыизхъэжъгъэхъожь.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Къеклохырэ клубыр мэлажъэ

КУЛЬТУРЭ
УРЫСЫМ
ИЛЪЭПЪ
ПРОЕКТХЭР

Джэдждэ районым ипсэуплэхуэ культу-рэм иунэхэр зыдэ-мытхэм адэжъ джы автоклубыр еблагъэ. Мазэ хьугъэу ар кьутырхэм адэхъэ, цыфхэм кьэгъэлъэ-гьонхэр афащэх.

Концерт кьэптыштымэ, кошырэ культурнэ гупчэр ищыклэгъэ лэмэ-псымэхэм-клэ зэтегъэпсыхьагъ: кыи-зэкхлэхырэ сценэр, макъэ ыкли мультимедийнэ псэуа-лэхэр зэкхыгъух. Джэ-джэ районымклэ культурэм иунэхэм язэхэт системэ ипашэу Нэгъой Бислэан кыизэриуагъэмклэ, мазэм зэ автоклубыр псэуплэ-хэм адахъэзэ ышлышт.

— Мы илэхэсым ыкли

нэс лоф зэрэтшлэщтыр дгъэнэфэгъахэ. Итхуьха-гъэмклэ тирайон ипсэу-плитф кыизэлъытыубы-тынэу ары, ау ар клэух пчъагъэп. Сыдэуштэу лоф тшлэра? Гушылэм пае, Джэдждэ кьоджэ псэуплэм хэхьэрэ Гончаркэм дэт культурэм и Унэ илофы-шлэхэм кьутырэу Чере-мушкэм кьэгъэлъэгъон автоклубымклэ кыща-тыгъ, сыда плэмэ ахэр

зэпэблагъэх. Клубхэр зилэхэм ахэр зыдэмытхэм гъунэ альафынэу тшыгъэ. Мыщ фэдэ автоклуб республикэмклэ непэ зилэр Джэдждэ район закьор ары. Мы илэхэсым игъатхэ ар зэрагъэгъотыгъ. Лъэпкь проектэу «Культурэм» кьыдыхэлъытагъэу проек-тэу «Культурная среда» зыфилорэм ишлуагъэклэ кьащэфын альэкхыгъ.

АНЦОКЪО Ирин.

ИШЪЫНЭ Аслан

Мыекъопэ къэлэ хьыкумым ышы-
гэ унашъомклэ Д. В. Куликовым тазы-
рзу сомэ мини 100 тыралъхьагъ ыки
хэбзэ ухуымэкло къулыкьухэм илъэс-
рэ мэзи 6-рэ лoф ащишэн фимытэу
ашыгъ, Ф. В. Сайфутдиновым — та-
зырзу сомэ мини 100 тыралъхьагъ,
очыл лoфшэнэр илъэси 2 плалъэклэ
ыгъэцэклэн фимытэу ашыгъ. Унашъохэм
klvaçlэ ялэ хьыгъэ.

Шапхъэхэр

Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным афэхъазырых

Адыгэ Республикэм щыщ нэбгырэ 3466-мэ яухъазырыныгъэ а уахътэм ауплэкьугъ. Хэгъэ-ушъхъафыкыгъэ дышъэ тамыгъэхэр нэбгырэ 597-мэ кыдахыгъэх.

2024-рэ ильэсым, мэлылфэгъум и 1-м кышчыблагъэу бэдзэогум и 1-м нэс аклугъэ ушэтынхэмклэ рейтингым Адыгэ Республикэр я 70-рэ чыплэм щыт. Шьолъыр 85-р пштэмэ, апэрэ чыплэм щытыр Ямало-Не-нецкэ автономнэ шьолъырыр ары. Хэгъэгуи и субъект 40-мэ якъэгъэлъэгонхэм зэрахагъэхуагъэр нафэ хуэгъэ.

Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным фэхъазырыгъэнымклэ Адыгеим интернет-портал нэб-

гырэ 115386-мэ зычарагъэтхыгъ. 2024-рэ ильэсым иятлонэрэ мэзищым а пчъагъэр 511-клэ нахыбэ хуэгъэ.

Урысыер зэрэпса-оу пштэмэ, сайтым нэбгырэ 611902-мэ зычарагъэтхыгъ, ахэм ащыцъу 551103-р ушэтынхэм ахэлэжъагъэх, нэбгырэ 379966-мэ ухъазырыныгъэ дэгъу дэдэу физкультурэ-спорт комплексэу «Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным сафэхъазыр» зыфилорэм ишапхъэхэм адиштерэр къагъэлъэгъуагъ.

Нэбгырэ 303490-мэ хэгъэушъхъафыкыгъэ дышъэ тамыгъэхэр

Урысые физкультурэ-спорт комплексэу «Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным сафэхъазыр» зыфилорэмклэ ушэтынхэр Урысыем ишъолъырхэм мы ильэсым иятлонэрэ мэзищым зэрачыкьуагъэхэм зэфэхысыжхэр фашыгъэх.

кыдахыгъэх, 43913-мэ — тыжын тамыгъэхэр, 32563-р джэрз тамыгъэхэмклэ агъэгъушъуагъэх.

2024-рэ ильэсым игъэтхэпэ мазэ комплексэу «Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным сафэхъазыр» зыфилорэм ыныбж ильэси 10 хуэгъэ. А уахътэм кыкьлоцл хэгъэгуи кышцагъэтыжыгъэ движением нэбгырэ миллион

23,4-рэ хэлэжъагъ, ахэм ильэси 6-м кышчыгъэжъагъэу ильэс 70-м нэс аныбж. Ушэтын гупчэхэм миллион 14,5-мэ яухъазырыныгъэ къацагъэлъэгъуагъ. Хэгъэушъхъафыкыгъэ тамыгъэхэр нэбгырэ 10843978-мэ аратыгъ.

Ащ фэдэ тамыгъэ зилэхэу апшъэрэ еджаплэмэ ачлахъэрэмэ фэгъэкьотэнхэр къафашы, къэралыгъо ушэтынхэмклэ баллэу къахыгъэхэм афыхагъахъо. Ау ащ фэдэ унашъор еджэплэ заведени-ем иадминистраций ары зышлырэр.

Урысые физкультурэ-спорт комплексэу «Юфшлэным ыкли зыкьэухъумэжьиным сафэхъазыр» зыфилорэм федеральнэ проектэу «Спортыр—щылыныгъэм ишапхъ» зыфилорэм ипшъэрылхэр егъэ-цаклэх, ар лъэкь проектэу «Демографием» изы лахъ.

Шоигъоныгъэ зилэхэр зэклэ мы ушэтын комплексым хэлэжъанхэ альэкьышт.

Зэхъышагъэр ыкли кыдэзы-гъэкьырэр:
АР-м лъэкь Юфхэм-клэ, Іэклъб къэралхэм ащышсэурэ тилъэкьэ-гъухэм адырлэ зэпхы-ныгъэхэмклэ ыкли къэбар жъугъэм инамалхэмклэ и Комитет
Адресыр:
385000
къ. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщылэр:
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм къаихырэр А4-клэ заджэхэрэ тхъапэхэу зипчъагъэкьэ 5-м емыхъухэрэр ары. Са-тырхэм азыфагу 1,5-рэ дэлъэу, шрифтыр 12-м нахъ цыкьлунэу щытэп. Мы шапхъэхэм адимыштерэ тхыгъэхэр редакцием зэкьегъэкьожьыхъ.
E-mail: adygoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м
хэутын Юфхэмклэ, телерадиокъэтын-хэмклэ ыкли зэлы-Іэсыклэ амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэорышлалл, зэраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкьэмкли пчъагъэр
4489
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 1243

Хэутыным узчыкьлэхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщыкьлэхэгъэхэу уахътэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шхъалэр
Мэщлэкьэ С. А.

Пшъэдэкьыжъ
зыхырэ
секретарыр
Жакьэмыкьэ А. З.

Футболыр

Тренерыклэр ягъусэу апэрэ ешлэгъу

Мы мафэхэм Мыекьопэ «Зэкьошныгъэр» поселкэу Прогрессым щыщ футбол командэу «Биолог-Новокубанск» зыфилорэм ешлэгъу дырилагъ. Зыцешлагъэхэр Мыекьуап, республикэ стадионэу «Зэкьошныгъэр» ары.

Адыгеим икомандэ итренер шхъалэу Сергей Мирошниченко зыцагъэнэфагъэм кышчыгъэжъагъэу мыр апэрэ ешлэгъу хуэгъэ.

Командэхэр зэрэзэлуکلэштхэр къалопшыгъагъэп, ау тикомандэ шлу зылъэгъухэрэр ащыщыбэ стадионым къеблэгъэгъагъ.

Зэкьэхэри ешлэгъум ыгъэрэзагъэх, пчъагъэр 2:0-у «Зэкьошныгъэр» текьуагъ. Ятлонэрэ таймым Іэгуа-ор щыдэзыдзагъэхэр Даниил Антоненкэмрэ Ислам Оразае-вымрэ.

Тапэкьэ Урысыем изэнэкьокъу-хэм къахиубытерэ ешлэгъухэр щылэхъытх. Бэдзэогум и 27-м Ростов икомандэу «Ростов-2» зыфилорэм дешлэнэу «Зэкьошны-гъэм» зегъэхъазыры.

